

”Där inne i de eldflammorna brinner era föräldrar”, sa hon. ”Tror ni att ni kommer få återse dem? I så fall är ni ärkeidioter. Det här är inget vilohem, det här är ett förintelsläger.”

min familj skickades till gettot från vårt hem i Sighet i Ungern 1944”, säger hon.

Över en miljon mördades

► Auschwitz är det tyska namnet på staden Oswiecim i södra Polen och platsen för det nazistiska lägerkomplexet. Det öppnades redan 1940. Nazisterna förde politiska fångar, romer, homosexuella och judar till Auschwitz.
► Vid ankomst med godståg delades fångarna upp i två grupper. De som räknades som arbetsföra samlades i en mindre grupp. Fler än fyra av fem

judar togs direkt till gaskamrarna.
► Auschwitz I var byggt för politiska fångar, Auschwitz III var ett arbetsläger. Auschwitz II Birkenau var centrum för utrotandet av de europeiska judarna.
► Från 1942 dödades systematiskt 1,2–1,6 miljoner människor i Auschwitz, de flesta var judar.
Källa: NE, Forum för levande historia (TT)

”Arbeit macht frei”-skylten över ingången till Auschwitz I. Foto: GETTY

Judiska kvinnor och barn som deporterats från Ungern och nyss anlänt i Auschwitz 1944. Foto: AP

Rudolf Höss var kommandant i lägret. Han dömdes till döden i Nürnbergrättegången.

Dr Josef Mengele utförde hänsynslösa experiment på fångarna. Flydde till Argentina.

Bindefeld delar ut stipendie

DONERAR FRÅN SIN FÖRMÖGENHET Micael Binfeld har redan donerat fem miljoner kronor och tänker testamentera större delen av sin förmögenhet till sin stiftelse till minne av Förintelsen. Foto: PONTUS ORRE

Vill hjälpa till att sprida kunskap om Förintelsen

Micael Binfelds farmor och farfar lämnade 1930-talets Nazityskland. Andra släktingar mördades i Auschwitz.

Nu delas de första stipendierna i hans stiftelse till minne av Förintelsen ut.

Skådespelaren Sara Sommerfeld blir en av de första som får det.

Idén föddes efter en resa till Auschwitz med Svenska kommittén mot antisemitism för tio år sedan.

– Ingen åker ifrån Auschwitz opåverkad. Jag kände att jag verkligen ville engagera mig. Så småningom föddes idén om en stiftelse. Jag har inga egna barn, i stället blir det här något jag kan lämna efter mig, säger Micael Binfeld.

Film om överlevare

I morgon, på 70-årsdagen av befrielsen av Auschwitz, delas de första stipendierna i ”Micael Binfelds stiftelse till minne av Förintelsen” ut.

Syftet är att stödja kulturella projekt som sprider berättelser med grund i Förintelsen.

Skådespelaren Sara Sommerfeld och fotografen och författaren Johan Romin har fått pengar för en film om

Saras farmor, som överlevde Auschwitz. Fotografen Örjan Henriksson har fått pengar för bilder inifrån Auschwitz som aldrig tidigare visats.

– Undersökningar visar att kunskaper om Förintelsen är pinsamt dålig. Det vi kan göra idag är att informera och undervisa. Det här är ett sätt att finansiera de oönskade berättelserna, säger Micael Binfeld.

”En nedärvd sorg”

Han har själv judisk bakgrund. På 30-talet reste hans farmor och farfar från antisemitismens Tyskland till Sverige. Den övriga släkten blev kvar. De allra flesta mördades i Auschwitz.

– Jag har en nedärvd sorg som jag tror att de allra flesta europeiska judar bär med sig. Det är något jag ständigt lever med och tänker på, säger Micael Binfeld.

Att antisemitiska vindar nu blåser både i Sverige och i resten av Europa oroar honom mycket.

– Det känns tragiskt att mänskligheten inte har lärt sig av Förintelsens misstag, säger han.

Olof Svensson
olof.svensson@aftonbladet.se

Micael Binfelds stiftelse till minne av Förintelsen

De första stipendierna delas ut till två olika projekt:

► Fotograf Örjan Henriksson för utställningen Auschwitz KZ I-II.

► Henriksson har fått tillstånd att fotografera låsta rum inne i koncentrationslägret. Bilderna visas på Liljevalchs konsthall i Stockholm från den 23 april.

► Skådespelaren Sara Sommerfeld och författaren Johan Romin

för dokumentärfilmen ”Min farmor och Förintelsen”.

► Sommerfeld har rest till platser där hennes farmor vistades under andra världskriget. Berättelser från släktingar och överlevare har samlats i filmen som kommer sändas i TV4 i maj.

► Sammanlagt delas 300 000 kronor ut till årets stipendiater.
► Läs mer på bindefeldstiftelse.se.

av livet

kläder. Efteråt fortsatte alla in mot lägret. Där blev vi mottagna av en kvinnoorkester som spelade glada marscher. Jag fattade inte vart jag hade kommit. Sedan kom vi till baracken som skulle bli vår bostad. Solen började gå upp och det kändes faktiskt lite lättare. Mamma skulle nog komma snart.

”Fick kortslutning”

– Så vi gick ut till våra överordnade, några polska judinnor som hade varit där i flera år. Och jag frågade: ”När kommer våra mammor?” Då tog hon min hand – det glömer jag aldrig – och drog mig fram till fönstret och pekade på en skorsten som spydde ut svart rök. ”Där inne i de eldflammorna brinner era föräldrar”, sa hon. ”Tror ni att ni kommer få återse dem? I så fall är ni ärkeidioter. Det här är inget vilohem, det här är ett förintelsläger.”
Livia Fränkel tystnar

några sekunder och tittar ned.

– Jag fick kortslutning. Jag förstod inte vad hon menade.

Ny tystnad.
– Nej, nu orkar jag inte mer.

Livia Fränkel och hennes syster Hedi överlevde.

Efter sex veckor valdes de ut i en selektion och fördes till Hamburg, där de tvingades till slavarbete i tio månader.

Därifrån fördes de till koncentrationslägret Bergen-Belsen, där de befriades av engelsmännen den 15 april 1945.

”Hade mardrömmar”

Nu, sjuttio år senare, sitter Livia Fränkel vid sitt köksbord.
Framför sig har hon ett

”En SS-officer i grå uniform började mönstra oss. Det var Josef Mengele, fick jag veta.”

av de två fotografier som finns kvar på familjen.

– Det är faktiskt ett passfoto. Pappa hade lite tankar om att vi skulle utvända. Men ingen ville ta emot oss.

Livia Fränkel tittar länge på bilden.

Hur ofta tänker du på det?

– Jag hade mardrömmar som hemsökte mig varje natt i början. De lugnade sig, men återkom när jag blev förälder. Då drömde jag att tyskarna kom efter mina barn. Nu, på äldre dagar, har mardrömmarna kommit tillbaka igen.

Vad tänker du om dagens antisemitism?

– Vet du vad jag tänker? Jag tänker att det var ett stort misstag av oss att stanna kvar i Sverige. Jag

gifte mig ganska ung och i slutet av 40-talet hade jag och min man Hans lite diskussioner om att emigrera. Men det var svårt. Vi hade små barn och ville inte bryta upp på nytt.

Men du ångrar det?

– I dag, med facit i hand, så tycker jag att vi borde ha gjort annorlunda. Då hade man inte behövt känna den fruktan som många svenska judar gör.

Vad ska man göra åt det?

– Det måste börja med barnen. Kristna, judar, muslimer, ateister. Alla har samma värde. Det låter självklart. Men historien visar att det måste läras ut.

Mattias Sandberg
mattias.sandberg@aftonbladet.se
Foto: Andreas Bardell
andreas.bardell@aftonbladet.se